

За наукові КАНДИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 7 (595).

СЕРЕДА

4

БЕРЕЗНЯ

1959 року

Ціна 20 коп.

п-851604

З почуттям величезної радості і гордості за свою прекрасну Батьківщину, за велетень-народ, який під проводом великої партії комуністів переможним кроком іде у прекрасне майбуття, віддали 1 березня радянські люди свої голоси за народних обранців — кандидатів блоку комуністів і безпартійних!

ВСЕНАРОДНЕ СВЯТО

Першого березня, в обстановці величезного патріотичного піднесення, відбулися вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад депутатів трудящих.

Характерною особливістю нинішніх виборів було те, що вони проходили під знаком історичних рішень позачергового ХІ з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу, який щойно закінчив свою роботу.

З'їзд означував вступ нашої країни в новий, надзвичайно важливий період її розвитку — період розгорнутого будівництва комуністичного суспільства — накреслив величну програму дальнього піднесення економіки, культури і матеріального добробуту трудящих.

Радянський народ гаряче і одностайно схвалив рішення ХІ з'їзду КПРС, сприйнявши семирічний план, як свою рідну, близьку справу, як бойову програму дій.

ХІ з'їзд КПРС намітив підготовлений самим життям курс на поступовий переход ряду функцій органів державного апарату до громадських організацій, в тому числі, до найбільш масових і авторитетних з них — Рад депутатів трудящих. Це є виразом дальнього розвитку радянської соціалістичної демократії до тієї вищої мети, коли, за визначенням В. І. Леніна, всі люди навчаться керувати і будуть насправді самостійно керувати всіма справами суспільства.

Після нинішніх виборів до Рад прийшло багато енергійних, ініціативних людей. Це велика народна сила.

Наши депутати — справді народні депутати. Вони покликані виконувати волю народу, виражати його інтереси. Виборці, голосуючи за кандидатів у депутати Рад, давали їм наказ самовіддано боротися за справу Комуністичної партії і радянського народу, за дальнє змінення могутності нашої Батьківщини, за щасливе життя радянських людей. І немає для депутатів Рад нічого вище, ніж виконання наказів виборців.

Трудящі нашої країни йшли на вибори, наснажені великими накресленнями партії. У Комуністичної партії і у радянського народу одна спільна справа, одна мета — побудова комунізму.

Партія і народ — єдина могутня сила, здатна подолати всі перешкоди, змести всі перепони на шляху до комунізму.

Вибори до республіканських та місцевих Рад депутатів трудящих стали ще однією демонстрацією непорушної дружби радянських народів, нерозривної єдності і монолітної згуртованості партії і народу, гарячого прагнення всіх радянських людей здійснити величну програму комуністичного будівництва.

На педпрактиці

Організовано проходить педагогічна практика на географічному, історичному і філологічному факультетах. Організовано розпочалася вона і у студентів фізико-математичного факультету. Основна маса студентів практикується в 119-й, 118-й, 121-й, 3-й, 10-й, 99-й, 37-й і інших школах міста. Біля 100 студентів проходять педагогічну практику в Білгород-Дністровському, Овідіопольському районах, а перша група географів — в Березівському районі.

Студенти серйозно ставляться до практики. Відмінні і добри уроки

дали студенти-географи Грищенко, Мачхелян (школа № 3), студенти-історики Вернигора, Калинович, Крайній (школа № 119). Добре працюють студенти-географи в школі № 10 і історики, філологи та географи в 121-й школі.

Однак в роботі є зрыви, трапляються випадки несерйозного ставлення до практики. Так, студентка історичного факультету Смоленська (школа № 29) з невідомих причин ще не приступила до практики. Студент цього ж факультету Матяш не цікавиться виховною роботою в класі.

В. ГРАНОВСЬКА.

ГОВОРЯТЬ ВИБОРЦІ

В цей урочистий день я почую себе вісімнадцятирічним юнаком, і гордість, велика гордість за мою Батьківщину, за мій талановитий народ сповнює душу.

Вже 35 років я працюю майстром на електростанції, маю урядіві нагороди. Ростуть у мене 5 синів. Чудові перспективи розкриваються перед ними, і я впевнений, що вони стануть такими же прекрасними людьми, як ті, за кого я віддав сьогодні свій голос.

К. Н. ПЕТРЕНКО.

***

Не вперше обираю я депутатом до міських, обласних та республіканських Рад депутатів трудящих, і завжди вибори були для мене величим святом радянської демократії. Але особливо приемні і радісні вибори нинішнього року — першого року великої семирічки. Вивчаючи матеріали ХІ з'їзду, всім серцем відчуваєш наближення комунізму і радуєшся тому, що життя наше стає красивішим і багатішим.

З думками про хороше сьогодні і прекрасне завтра опустив я бюлетені за наших дорогих кандидатів.

Т. Є. КОВЗАР.

Після п'ятдесятирічної трудової діяльності я став пенсіонером, але прагну не відставати від биття пульсу нашого життя. Разом з гроною партією Леніна, разом з усіма радянськими людьми я радуюсь успіхам, досягнутим під керівництвом Комуністичної партії у всіх галузях народного господарства, науки і культури. А попереду — вогні комунізму. Хороші хвилини пережив я, голосуючи за кандидатів блоку комуністів і безпартійних. В прекрасний час проходять вибори!

М. ПЯСИК,
пенсіонер-комуніст.

***

Я студентка першого курсу університету. Це радянська влада дала мені право на освіту, на відпочинок і працю. Я голосую вперше. Це велика подія в моєму житті. Свій голос я віддаю за те, щоб наш народ жив щасливо, щоб його майбутнє не було затямарене чорною бурою війни, щоб не повторилася знову страшна трагедія Хіросіми і Нагасакі, щоб радісне, щасливе дитинство не було стертим з лиця землі новими паліями війни.

В. НЕСТЕРОВА.

***

Цікава робота проводилась у передвиборні дні в агітпункті університету. Викладачі університету читали нам цікаві доповіді і лекції. В агітпункті для виборців влаштовували концерти, демонстрували кінофільми. Всі ці заходи допомагали нам розширити свій світогляд, краще зрозуміти зміни, які пройшли в нашій країні і за рубежем, усвідомити велич і красу наших планів і досягнень.

Від усього серця хочеться подякувати організаторам всіх цих заходів агітпункту за увагу до своїх виборців.

САМОЙЛОВА.

ЗА СЧАСТЬЕ ЛЮДЕЙ

По новым дорогам, гордясь своей силой,
Мы упрямо идем неустанно вперед.
Не страшись, когда нас невзгоды косили
Или белая контра пускала в расход.
И когда-то о том, что свершилось сегодня,
Повивальная бабка ушедших годов
Говорила, что будет, как богу угодно,
Что за гордость свою наберемся грехов.
Но

мы шли,
спотыкались,
и, снова вставая,

Расправляли гигантские плечи и грудь.
Шли,

все силы свои напрягая,
Чтоб сегодня свободно и вольно вздохнуть
И в космический дом семипланом шагнуть.
Чтобы завтрашний день — не кровавый, а алый —
Приход коммунизма нам возвестил,

Я,
гражданин Величавой Державы,
Бюллетень свой

за счастье людей опустил.
В. ШУРАПОВ.

ОСТАННЯ СЕСІЯ

455 фахівців вийдуть в цьому році із стін історичного факультету нашого університету. Але вони ще повинні на останній своїй сесії довести, що вони здатні виконувати самостійно ті завдання, які поставила перед радянським народом наша рідна Комуністична партія.

Таким чином, залишилась остання іспитова сесія.

Як же йде підготовка до першого державного іспиту — захисту дипломних робіт?

На кафедрі історії СРСР, де є 32 студенти-дипломанти стаціонару і 100 дипломантів заочного відділу, уже розпочався захист дипломних робіт. Першими успішно захистили роботи студенти заочно-го відділу Вельчико (керівник Г. А. Пляшко), Вересов і Кодівенко (керівник Я. В. Сизоненко) і Дерев'янко (керівник П. А. Некрасов). Серед студентів стаціонару першими подали роботи своїм ке-

рівникам комуністи Кашковський (керівник П. А. Некрасов), Сланов (керівник П. Г. Чухрій), Піллогін (керівник К. Г. Мигаль), Рябовол (керівник М. Ю. Раковський).

Успішно працюють і уже завершують дипломні роботи студенти стаціонару Романенко, Давидюк, Матвєєв, Дубина та інші і студенти заочного відділу Гуртовий, Захаров, Алешнічева, Остапенко та інші.

Однак, на жаль, є ще й такі студенти, які з запізненням приступили до написання робіт і досі не подали їх навіть на перевірку своїм керівникам, а на заочному відділі є ще такі, які жодного разу не з'явилися на консультацію до своїх керівників (Бутенко, Михайлів, Прокопенко, Свинарчук та інші). Якщо порівняти з минулим роком, то в цьому році студенти довше затягають подачу до захисту дипломних робіт. А часу залишилось мало.

Наближається й другий іспит — з історії КПРС. Чи встигнуть добре написати дипломну роботу і добре підготуватись до чергового іспиту ті студенти, які ще збиратимуть матеріал для дипломної роботи? Мабуть, ні.

Партійній, комсомольській, профспілковій організаціям треба до-клсти максимум зусиль для того, щоб не залишилось жодного студента, який би не подав своєчасно дипломну роботу. Треба організувати студентів на глибоке вивчення матеріалів та рішення ХІ з'їзду КПРС. Необхідно якнайкраще підготуватись до державних іспитів.

Студенти-випускники! Це ваша остання сесія. Після неї перед вами відкриється широка дорога в життя, по якій веде нас наша Комуністична партія вперед, до перемоги комунізму.

Я. СИЗОНЕНКО,
доцент кафедри
історії КПРС,

ДУЖЕ ВДЯЧНІ

(Лист з госпіталю)

Вже протягом двох місяців викладачі філологічного факультету читають лекції на літературні теми в нашому госпіталі. Лекції викликають великий інтерес у слухачів.

Студенти факультету кожного дня відвідують палати госпіталю, читають хворим художню літературу, організовують

Я К відомо, складовою частиною комуністичного виховання підростаючого покоління є фізичне виховання, підготовка молоді до праці і оборони нашої країни.

В умовах нашого університету є всі можливості для розв'язання цього завдання. Працює спеціальна кафедра фізичного виховання. Існують різні секції з найрізноманітніших видів спорту. Працюють гуртки по вивченю автомобільної, парашутної і стрілкової справи.

Багато студентів за час свого навчання в університеті стали добрими спортсменами, гордістю нашого колективу. Вони відстоюють честь своїх факультетів і університету на союзних і республіканських спортивних змаганнях. Це, наприклад, студент V курсу геолого-географічного факультету Царьов (гімнаст I-го розряду), студент V курсу біологічного факультету Герасименко (майстер спорту СРСР), студентка III курсу геолого-географічного факультету Терзі (легкоатлетка), студент V курсу фізико-математичного факультету Нікітенко (гімнаст) та інші.

Переважна більшість студентів своє добро і відмінне навчання поєднує з наполегливою спортивною підготовкою, прагнучи бути якомога кориснішими народові, Батьківщині.

В дні обговорення тез ЦК КПРС про зміцнення зв'язку школи з життям багато студентів висловлювалися за те, щоб оволодіти додатковою спеціальністю: бути, скажімо, не лише хіміком чи математиком, а й знати справу шофера,

літературні вікторини і концерти.

Велике спасибі заслужили студенти С. Гармаш, Я. Шаботай, Г. Шендрик, І. Даріenko, В. Токаренко, Н. Павловська, Н. Лейдерман, Г. Дидарчук за концерт, який вони дали для хворих.

Інваліди високо цінують шефську роботу філологічного факультету і з вдячністю говорять про неї.

БОЛТЯНСЬКИЙ,
секретар партійної
організації республіканського очного госпіталю.

СПОРТИВНО-МАСОВА РОБОТА

І ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

радиста і т. п. Немає потреби доводити, як це потрібно для життя. Про вчителя, який знатиме не лише свій предмет, а й навчит учнів водити машину, працювати на радіостанції, добре плавати, влучно стріляти, народ скаже: «Справжній вчитель!».

Багато наших студентів захоплюється автосправою. В цьому році в гуртку навчається 90 чоловік. Недалеко час, коли вони одержать права водія автомобіля. В минулому році було підготовлено всього 40 водіїв. Поліпшилося відвідування занять студентами. Особливо суміліно ставляться до занять т. А. Бичук, А. Верховський, Л. Бровченко, Л. Антонянц, З. Антоненко (фізико-математичний факультет) та інші.

Працює у нас і гурток стрілкової справи, де з інтересом навчаються 120 студентів різних факультетів (керівник тов. Толойчук). «Треба бути готовими на всякий випадок», — говорять вони, — ми знаємо повадки імперіалістів».

В числі багатьох можна назвати імена кращих стрілків. Тов. Маринчук, керівник секції студентів

не вимагав від студентів III курсу обов'язкового відвідування заняття з спортивної спеціалізації, хоч і був на це наказ ректора. Лише втручання навчальної частини вимагало помилку, допущену деканом.

Протягом певного часу не все гаразд було і на геолого-географічному факультеті. Студенти III курсу цього факультету спочатку добре відвідували заняття, а потім перестали на них з'являтися. Довелось і тут проводити роз'яснювальну роботу.

Деканат фізико-математичного факультету до цього часу не може встановити для III курсу стабільні дні і години заняття, забиваючи про те, що всякі зміни в розкладі заняття на факультеті вносять дезорганізацію в навчальний процес з фізичного виховання, який планується в загальноуніверситетському масштабі.

Багато розмов про місце і значення фізичного виховання в навчально-виховному процесі вузів викликали питання перебудови вищої школи в світлі тез ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР.

Перебудова вищої школи не ставить питання про згортання занять з фізичного виховання і спорту.

Декан біологічного факультету доцент І. І. Погребняк довгий час

РІШЕННЯ З'ЇЗДУ— В МАСИ

Велику роботу по пропаганді історичних рішень і матеріалів ХХІ з'їзду провадить в ці дні колектив агіаторів університету. Агіатори філологічного факультету тт. Плонська і Сікорська провели в своїх будинках по декілька бесід, присвячених матеріалам ХХІ з'їзду КПРС. Велику роботу по пропаганді рішень і матеріалів з'їзду проводять також агіатори інших факультетів. Більшість агіаторів історичного (старший агіатор т. Нільве), хімічного (старший агіатор т. Гаврильченко) і геолого-географічного (старші агіатори тт. Молчанікова і Асеєва) факультетів багато уваги приділяють роз'ясненню матеріалів і рішень ХХІ з'їзду КПРС.

БІЛЬШЕ ОПЕРАТИВНОСТІ, ТОВАРИШІ ГОСПОДАРНИКИ!

(Лист до редакції)

Зараз, після історичних рішень ХХІ з'їзду КПРС, який націлів нас на виконання і на перевиконання планів великої семирічки, здаються трохи дивними, порядки, які склалися в адміністративно-господарському аппараті університету. Всі дії адміністративно-господарського керівництва повинні сприяти максимальному поліпшенню справи навчального процесу. А так буває не завжди. Візьмемо, наприклад, питання матеріального забезпечення лабораторій необхід-

ними матеріалами, приладдям. Для того, щоб виписати накладну, встановлено дні: 1, 8, 16, 24. І це в той час, коли не те що дніми, а годинами дорожить потрібно.

Або ще приклад. Як оформляється накладні? Скільки часу витрачають наші працівники, щоб зібрати всі потрібні (а чи потрібні?) підписи! Причому, все це докладно обґрунтовано солідними аргументами бухгалтерського обліку.

Я підняв лише одне з багатьох питань, що вимагають негайного поліпшення справи. Близьче до життя потрібно наблизитися адміністративно-господарському апарату. Треба знайти якісні конструктивні засоби, щоб оперативніше вирішувати справи.

Я. МАЙСТРЕНКО.

Таке ставлення організаторів до спортивно-масової і оборонної роботи відбивається на її наслідках. А вони непростимо погані.

Так, на гурток по вивченю автомобільної справи ходять 40 студентів фізико-математичного факультету і жодного студента з історичного і філологічного. У стрілковому гуртку — 39 студентів фізико-математичного факультету, з географічного — 20. Для історичного ж і біологічного факультетів цих гуртків ніби не існує.

В деяких партійних, комсомольських і профспілкових організаціях погано поставлена пропаганда дослідження кращих спортсменів. Рідко з'являються замітки про спортивне життя факультетів у стінних газетах, на сторінках газети «За наукові кадри». Не оформляються стендди, фотомонтажі про спорт і фізкультуру. Тут позитивно можна відзначити лише партійну і комсомольську організації геолого-географічного факультету.

Надзвичайно погано займається питанням розвитку спортивно-масової роботи комітетом комсомолу (відповідальний за спортеектор — тов. Коваль). Мабуть, забувають деякі члени комітету ЛКСМУ, що фізичне виховання молоді — одне з основних завдань комсомолу. Комсомольські керівники разом з кафедрою фізичного виховання повинні зайнятися створенням спортивних гуртків, відбрати і розставляти керівників гуртків, організовувати їхню роботу і т. д.

Хочеться передати через газету «За наукові кадри» прохання деяких керівників громадських організацій факультетів спецкафедр, щоб досвідчені спеціалісти кафедри приходили на факультети і подавали конкретну допомогу в проведенні спортивних змагань, стрілкових спартакіад на першість курсів, факультетів і т. д.

Завдання по вихованню підростаючого покоління в дусі готовності до праці і оборони, в дусі готовності перебороти всі труднощі на шляху до комунізму — справа всіх керівників, всіх громадських організацій.

Н. ЯКУПОВ,
член партійного бюро
університету.

ПРО СПОРТИВНУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ

15 найбільших вузів України, в тому числі і наш університет, з 7 жовтня 1958 р. за наказом міністра вищої освіти перебудували і здійснюють фізичне виховання студентів у формі спеціалізації з 18 видів спорту.

Перед нашим університетом було поставлене завдання — охопити заняттями з спортивної спеціалізації 1750 чоловік. До заняття з спортивної спеціалізації були заручені, крім студентів I та II курсів, всі студенти III та частина студентів IV і V курсів.

Підводячи підсумки зробленого, необхідно сказати, що цей дуже важливий і потрібний захід не одержав правильної оцінки і підтримки як з боку громадських організацій, так і з боку деканів факультетів. Комітет комсомолу університету в питаннях фізичного виховання і спорту ось уже декілька років займає байдужу позицію, байдуже поставився він і до питання про спортивну спеціалізацію.

З боку деканів факультетів питання про спортивну спеціалізацію було в кращому випадку залишено на «самоплив», а в гіршому — на віть одержало несхвалення.

Декан біологічного факультету доцент І. І. Погребняк довгий час

навпаки, зміцнення здоров'я і фізичного розвитку студентів — майбутніх будівників комуністичного суспільства — в нових умовах роботи вузів є одним з першочергових завдань.

В директивному листі заступника міністра вищої освіти СРСР т. Юдачева, розісланому всім узм країни в зв'язку з передбудовою вищої школи, говориться, що фізичне виховання в нових умовах повинно проводитися на всьому протязі навчання студентів у вузі.

Думка деяких наших деканів і викладачів про те, що фізичне виховання збільшує і без того велике навчальне навантаження студента, необґрунтована. Фізичне виховання у вузах потрібно розглядати, як важливий засіб всебічного формування організму, зміцнення здоров'я і підвищення працездатності.

Підводячи підсумки роботи з фізичного виховання за І-й семестр цього навчального року, треба сказати, що основне завдання — охоплення спортивної спеціалізацією з 18 видів спорту 1750 студентів — ми виконали.

Головною нашою турботою у другому семестрі буде рішуча боротьба за високу дисципліну і успішність студентів.

Відвідування занять з фізичного виховання деякої частини студен-

тів I, II і особливо III курсів треба визнати незадовільним. окремі студенти в І-му семестрі пропустили без поважних причин по 12—16 занять, які потім довелося відробляти, що заважало, звичайно, нормальній підготовці до слідуючих заліків та екзаменів.

Найбільш недисципліновані студенти так і не склали заліку з фізичного виховання. Сюди наслампред потрібно віднести студентів І курсу біологічного факультету за те, що вони далекі від завдань фізичного виховання.

Крім заліку з фізичного виховання, студентів І курсу Мазуренка, Шереметьєву та Друzenko (ІІ курс); студентів геолого-географічного факультету Албул (ІІ курс), Будянську, Дубровіну, Гаврилюк і Чапенко (ІІ курс); студентів філологічного факультету Стоянову і студентку І курсу фізико-математичного факультету Казанову.

Другий семестр коротший, ніж перший, тому він буде і більш напруженим. Від вимогливості викладачів і систематичності відвідування занять з фізичного виховання студентами буде залежати успіх складання заліків.

О. І. КОЗИРЕВ,
завідуючий кафедрою
фізичного виховання.

Про університети США

Делегація ректорів шести радянських університетів — Єреванського, Іркутського, Ташкентського, Саратовського, Тартуського і Одеського, — представники природничих наук трьох спеціальностей — фізики, хімії і біології — в період з 26 листопада по 19 грудня 1958 р. побувала в США і познайомилась з постановкою учбової і наукової роботи у 8 американських університетах: Американському (м. Вашингтон), де навчається 7000 студентів, Гарвардському (м. Бостон), де навчається 12000 студентів, Північно-східному (м. Бостон) з кон-

ро це. Наприклад, на моїй етікетці було написано: «Доктор Сергій Лебедев, м. Одеса, СРСР».

Офіційні прийоми проходили, як правило, таким чином: спочатку у великий кімнаті всі навсточини п'ють мартіні або віскі, або соду воду. Прислужують звичайно негри, яких у Вашингтоні, наприклад, 400 тисяч чоловік на 800 тисяч населення міста (всього в країні 14 млн негрів). Слуги розносять бутерброди, які, коли це обід або ленч, їдять за столом, а коли офіційний прийом — навсточини. Ніяких напоїв за столом не

роби можна було нас безкоштовно лікувати.

На всіх прийомах висловлювались побажання встановити систематичні контакти між радянськими і американськими вченими. До радянської науки і радянських вчених американська наукова громадськість ставиться з належною повагою інтересом.

Дуже цікавою була зустріч з студентами Станфордського університету, де навчається біля 2000 дівчат (найбільше з усіх університетів). Студенти виявили до нас теплу і щиру гостинність, запросили на сніданок (ленч). В Станфордському університеті є великий російський відділ. Деякі з студентів розмовляли з нами російською мовою.

Редакція студентської газети запросила мене дати інтерв'ю для своїх читачів. Мене розпитували про життя, навчання, побут, дозвілля, про художню самодіяльність в радянських вузах.

Газету з цим інтерв'ю вони обіцяли надіслати до нашого університету.

Студенти справили на нас добре враження. Тут же, біля університету, на мальовничій галляні, студенти робили непогані малюнки фарбами.

В Гарвардському університеті (Бостон) нас зустрічали студенти — члени студентського екскурсійного бюро. Вони познайомили нас з пригородом Бостона — Кембріджем, де розташований Гарвардський університет, найстаріший в Америці (відкритий в 1636 р.).

інституті 30 постійних і 150 тимчасових членів — учених різних країн. Вони ведуть теоретичні дослідження в галузі фізики, математики, історії, філософії. В цьому інституті з 1933 року до кінця свого життя працював великий учений-фізик Альберт Ейнштейн.

В Нью-Джерсі, біля Прінстона, ми ознайомилися з діяльністю своєрідної навчально-дослідної установи (приватної), яка займається розробкою питань і відповідей до них, показників оцінок для абитуриєнтів та для учителів при перевірці їх знань, розробляє програми вступних екзаменів і т. п. До роботи такого роду залучаються видатні професори.

В штаті Небраска, в 30 км. від м. Лінкольна, ми відвідали сільськогосподарську ферму Ральфа Рейкеса, який володіє 400—500 га орної землі і має разом з молодняком близько 1000 голів худоби. Чистого прибутку фермер одержує 50—60 тисяч доларів на рік.

В Гарвардському університеті ми відвідали Російський дослідницький центр. Цей інститут досліджує літературу, економіку і полі-

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

В США університети складаються з коледжів або школ (факультетів), останні діляться на департаменти, подібні до наших кафедр, але значно більші за розміром. Департаменти в свою чергу можуть ділитися на лабораторії або відділи. Так, наприклад, в Гарвардському університеті є такі коледжі: вільного мистецтва і науки, права, медичний, стоматологічний, охорони здоров'я, комерційний, адміністративний, шкільної освіти (готує учителів), архітектурний, теологічний.

В Каліфорнійському, Колумбійському, Прінстоонському, Лінкольнському університетах є інженерні коледжі. Співвідношення студентів і викладачів в університетах різне. Так, в Гарвардському університеті на 12000 студентів 4000 викладачів і наукових працівників. В Прінстоонському університеті на 3500 студентів — 600, а в Північно-східному — на 12000 студентів — 250 викладачів.

Викладачі в університетах діляться на чотири категорії: професор, ассоційт-професор, асистент-професор і викладачі, які мають ступінь доктора наук.

Термін навчання в університетах — 4 роки. Протягом перших двох років здійснюється загальна підготовка, останні два роки — підготовка з обраної спеціальності.

Випускники університетів одержують ступінь бакалавра. Після навчання в аспірантурі протягом одного-двох років і захисту дисертації або складання екзаменів присвоюється ступінь магістра, а після навчання в аспірантурі протягом 4—5 років, складання екзаменів і захисту дисертації — ступінь доктора наук.

Прилюдного захисту дисертацій в американських університетах немає. Захист там обмежується тим, що три професори — провідні вчені — дають відзиви на подану дисертацію, потім все це затверджується керівництвом університету.

Аспіранти досить добре забезпечуються необхідними умовами для виконання своїх навчальних планів і проведення наукової роботи.

Навчання в американських університетах платне (1000—2000

На фото: Каліфорнійський університет (м. Берклі).

тику Росії та СРСР. Один з керівників інституту Пайес відвідував Одесу, був і в науковій бібліотеці нашого університету.

Слід відзначити, що за останні два роки, після запуску першого радянського штучного супутника в Америці в цілому і в американ-

На фото: Один з будинків Станфордського університету.

тингентом 12000 студентів, в університеті штату Небраска (м. Лінкольн) з 4000 студентів, в Каліфорнійському університеті (м. Сан-Франціско, Берклі) і в усіх його філіалах, де навчається понад 40000 студентів, в Станфордському університеті (м. Палоалто, штат Каліфорнія), де навчається 5300 студентів, Прінстоонському університеті (м. Прінстоон біля Нью-Йорка) з 3500 студентами і в Колумбійському університеті (м. Нью-Йорк), де навчається 12000 студентів. Програма і маршрут нашої поїздки по США були складені з нашою участю Американською Радою освіти.

В 1955 р. в США налічувалося 141 університет і 732 вільних коледжі, серед яких половина — приватні. Ряд університетів США фінансуються церквою (наприклад, Американський університет у Вашингтоні). Крім того, більшість коледжів (вищих шкіл) Америки, як відомо, засновувалися церквою, і деякі з них залишилися у віданні церкви.

Провідними університетами країни вважають Каліфорнійський, Колумбійський, Чікагський і приватні університети — Прінстоонський, Гарвардський та Іельський.

В порядку обміну студентами між СРСР і США з листопада 1958 р. в Каліфорнійському університеті — найбільшому в Америці — навчаються студенти радянських вузів — фізики, математики, економісти. Серед них — аспірант фізико-математичного факультету на цього університету О. Кнаб.

В усіх відвіданих нами університетах президенти влаштовували офіційні прийоми з приводу нашого приїзду. Прийоми проходили в дружній обстановці. Як правило, прийоми відбуваються в залах при президентських кабінетах. Запропонувалися гости, причому кожному з них на піджак прикріплювалася етикетка, в якій зазначалося, хто такий гість і звідки він, щоб не по-

На фото: В Станфордському університеті.

требило запитувати кожного разу застрахували, щоб в разі хвороби було

Міністерства вищої освіти в США немає. Функції координуючих і методичних організацій виконують Американська Рада освіти, яка існує з 1918 року (приватна організація), національна Академія наук (приватна організація, існує близько 100 років) і National Science Foundation (державна установа). Разом всі ці організації можуть бути якоюсь мірою прирівняні до Академії наук СРСР.

В кожному штаті є Міністерство освіти, яке контролює роботу учи- бових закладів і координує їх діяльність з різними асоціаціями. Крім університетів, ми відвідали сільськогосподарську дослідну станцію біля Вашингтона, департамент біології і рослин науково-дослідного інституту Вашингтона (м. Палоалто, Каліфорнія), де ведеться цікаві роботи з фотосинтезу та пігментів рослин, і науково-дослідний інститут теоретичних досліджень в Прінстооні, очолювані професором Оппенгеймером. В

університетах зокрема, почали (за визнанням американців) інтенсивно вивчати російську мову. Щодня можна чути і бачити передачі уроків російської мови по радіо і телебаченню. Кількість студентів на російських відділах в університетах збільшилася в 5—6 разів.

На фото: студенти Станфордського університету

доларів на рік). Плата за навчання на вечірньому відділі — 300—500 доларів (Північно-східний університет). Стипендіями забезпечуються 10—30% студентів. Стипендії приватні, розміром від 200 доларів на рік. Це забезпечує по-

(Закінчення див. на 4 стор.)

Про університети США

(Закінчення. Початок див. на 3 ст.)

треби студентів лише на 10%, і студенти змушені підробляти.

Інтерес становить Північно-східний університет в Бостоні. Цей університет працює в корпорації з промисловістю. Після першого року навчання студенти розбиваються на дві групи—А та Б. Одна група протягом семестру вчиться, друга — працює на підприємствах. Потім групи міняються місцями. 800 підприємств забезпечують для 3400 студентів 1700 робочих місць з відповідною зарплатою. Для одержання ступеня бакалавра в цьому університеті студенти навчаються не 4, а 5 років. З цих студентів компанії готують для себе кадри конструкторів, дослідників,

нужні одержати ступінь бакалавра, а 3000—ступінь магістра. Решта студентів—це дорослі люди, які не прагнуть ні до якого ступеня, а вчаться для підвищення освіти.

Віковий ценз в американських університетах не обмежений. Ка жуть, що бували випадки закінчення університету в 70 років. Правда, ми в жодному з університетів, де побували, не бачили стариків—студентів, вчиться в основному молодь 18—25 років, навіть 30-річні люди зустрічаються рідко.

В усіх університетах США відвідування обов'язкове лише для студентів перших курсів — «фрішмен» (це офіційна назва першокурсників).

Добре налагоджений зв'язок з виробництвом, з життям, з практи-

редньої школи і т. д. — всього 12—14 відділів. В цьому коледжі навчається 800 студентів, серед них 200 жінок і 200 аспірантів. В коледжі є радники фермерів, які займаються впровадженням в практику результатів досліджень. Коледж одержує тисячі листів від фермерів з різними запитаннями.

В університеті штату Небраска є великий заочний відділ, який має роз'їзних інструкторів. Кількість заочників по вищій освіті тут становить 3000 чоловік, по середній освіті — 12000 чоловік. В сільських місцевостях США багато малих середніх шкіл, і система заочно-го навчання надає велику допомогу в одержанні середньої освіти. Заочний відділ університету дає сільським школам на прокат фільми і обладнання. Університет має власну телевізійну станцію, через яку передаються курси середньої та вищої освіти.

В університеті штату Небраска ми відвідали університетську бібліотеку. Тут стався такий випадок. Оглядаючи вітрини, члени делегації звернули увагу на вітрину з написом «Американська література» і раптом побачили там твори Діккенса. Це викликало здивування і іронічні посмішки у членів делегації. Наступного дня в місцевій газеті з'явилася замітка, в якій писалося, що росіяні сміються над тим, що тут Діккенса вважають американським письменником, і додавалося, що Діккенс в цьому приїхав б до росіян.

В Прінстоноському університеті студенти четвертих курсів слухають на тижні 4 курси по 3 години кожний, тобто мають 12 годин лекцій і 12 годин лабораторних занять. Багато часу відводиться на самостійне читання. Крім того, раз на тиждень студент зустрічається поза аудиторією з професором і обговорює всі виниклі в нього питання.

Разом з професором Г. С. Давтяном, ректором Єреванського університету, ми відвідали і прослухали кілька лекцій для студентів-біологів—професора Тіманна (Гарвардський університет), професора Джекобса (Прінстоноський університет), професора Л. Олайва (Ко-

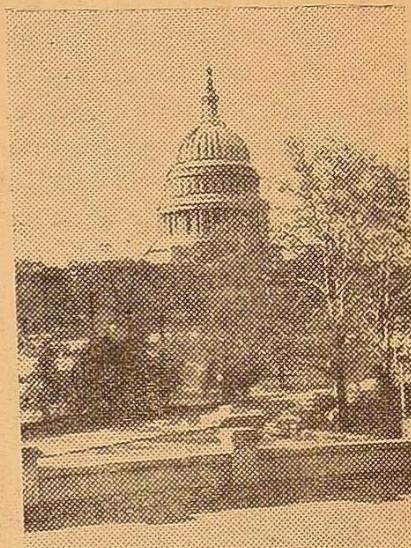
лумбійський університет). Кожна лекція триває одну академічну годину (50 хвилин). В цілому лекції спровали на нас непогане враження, але ми були здивовані некультурною поведінкою деяких студентів, які куряли під час лекції, запізнюються, входять в аудиторію без дозволу і тут же з галасом роздягаються і т. д. Часто студенти сидять в аудиторії з закинутими вгору ногами, до професорів звертаються недосить ввічливо.

Лекції, як правило, ілюструються діапозитивами, зробленими буквально за півгодини до лекції з малюнків із книг за допомогою спеціального фотоапарата.

Що стосується підготовки в університетах Америки біологів до ступеня бакалавра, то, на нашу думку, її не можна визнати достатньою, вона явно стоїть нижче, ніж в радянських університетах. Разом з тим, слід відзначити, що підготовка наукових кадрів через аспірантуру з біології та інших спеціальностей проводиться на базі добре обладнаних сучасною апаратурою науково-дослідних лабораторій.

Виховна робота з студентами університетів проводиться в плані «пристосування до життя», поваги до «американського способу життя», до тих, хто вміє «робити бізнес» і т. д. Моральні устої багатьох американських студентів обумовлені буржуазною мораллю, в центрі якої — поклоніння приватній власності.

Нашу увагу в американських

На фото: Капітолій у Вашингтоні

На фото: Сан-Франціско, пам'ятник Христофору Колумбу.

Учобові плани університетів за- надто громідкі і складні, перевантажені непотрібними курсами. Студентам в університетах пропонують на вибір сотні курсів, які часто являють собою окремі теми або розділи програми.

університетах, які ми відвідали, привернули дуже зручні учобові та лабораторні меблі. Часто використовуються парті в аудиторіях, аудиторні столи і стільці, класні дошки із скла, які автоматично пересуваються вздовж стіни, підлога, заслана замість паркету плитами із спеціальної пластмаси, яка дуже добре міється, індивідуальні бокси для студентів, вставлені в стіни, замість роздягалень, санвузли, добре обладнані спортзали і тіри і т. д.

На закінчення треба сказати, що програма і маршрут нашої поїздки по Америці були дуже цікавими за змістом і принесли нам, ректорам радянських університетів велику користь.

Академік УАСГН, професор С. І. ЛЕБЕДЕВ.

ряди Комуністичної партії Радянського Союзу. У своїй заявлі він писав: «В період винятково напруженої боротьби двох систем на ідеологічному фронті я хочу бути в партії, щоб в перших її рядах боротись за торжество діалектико-матеріалістичних ідей, за демократичне перетворення світу проти реакційних філософствуючих ідеологій».

Підводячи підсумки наукової творчості Гамалеї, необхідно особливо підкреслити критичне ставлення його до ідеалістичних та антиеволюційних теорій і непримиренну боротьбу з плаузуванням перед іноземними авторитетами. Менделевсько-мортанівський напрямок в біології Гамалея вважав псевдонауковим.

Радянський уряд високо оцінив заслуги учено-новатора. М. Ф. Гамалея був двічі нагороджений орденом Леніна, неодноразово на-городжувався орденами і медалями Радянського Союзу. В 1940 р. Академію наук СРСР він був обраний почесним академіком, дійсним членом Академії медичних наук СРСР. В 1943 р. за видатні відкриття і досягнення він був удостоєний Сталінської премії.

В. П. ТУЛЬЧИНСЬКА,
професор, член-кореспондент
АН УРСР.

Зам. редактора М. В. ПАВЛЮК.

Почесний академік М. Ф. ГАМАЛЕЯ

(До 100-річчя з дня народження)

даний і в 1886 р. разом з І. І. Мечниковим та Я. Ю. Бардахом організував в Одесі першу в Росії науково-дослідну бактеріологічну станцію, де вперше після Парижа почали робити людям щеплення проти сказу за методом Пастера.

З цього часу і до кінця свого життя М. Ф. Гамалея працює в галузі мікробіології, епідеміології, санітарії і гігієни.

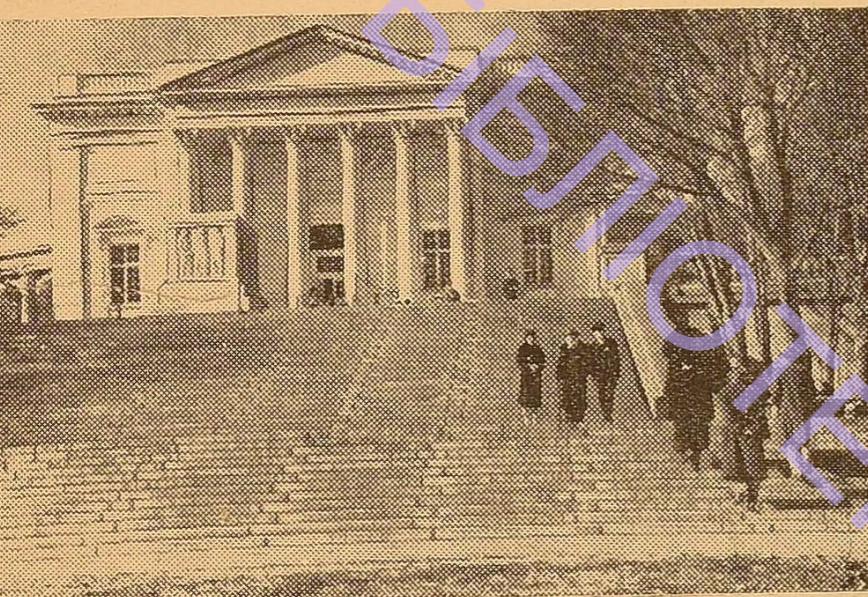
У своїх дослідженнях Гамалея завжди йшов по новому шляху. Йому належить ряд видатних наукових відкриттів, з яких багато зроблено в одеський період діяльності. Так, цікаві дослідження, тісно зв'язані з роботами Пастера, провів Гамалея в галузі запобігання і лікування сказу. Своїми дослідженнями чуми рогатої худоби, проведеними разом з Івановським, Гамалея поклав початок вченню про віrusi, що фільтруються.

Величезне значення мають роботи М. Ф. Гамалеї і для загальної мікробіології. М. Ф. Гамалея по праву вважається засновником нового напрямку

Федоровича є цінним внеском в справу ліквідації низки захворювань в нашій країні в роки Радянської влади. М. Ф. Гамалея був одним з творців профілактичного напрямку в радянській медицині.

Здійснилися його задуми і в галузі профілактики віспи. 10 квітня 1919 р. за підписом В. І. Леніна був опублікований декрет про загальне обов'язкове віспощеплення. Гамалея з величезним ентузіазмом включився у велику і важливу роботу по проведенню цього декрету в життя, розробив новий, більш ефективний метод одержання віспяної вакцини. Внаслідок цих заходів в нашій країні віспа була остаточно ліквідована.

В останні роки життя М. Ф. Гамалея разом зі своїми найближчими співробітниками приділяв велику увагу розробці проблеми спрямованого змінювання спадкових властивостей мікроорганізмів. У цих своїх дослідженнях Гамалея спирається на матеріалістичне вчення великого перетворювача природи І. В. Мічуріна. На 91-му році життя М. Ф. Гамалея вступив в

На фото: Вашингтон, могила невідомого солдата.

виробників, адміністраторів і т. д. Професори відвідують підприємства, де працюють студенти, і одержують на них характеристики, а студенти щороку звітують про свою роботу.

Відвідування занять для студентів, які навчаються по кооперативній системі, обов'язкове на всіх курсах. Тут навчаються переважно малозабезпечені студенти.

Із 12000 студентів вечірнього відділу цього університету 6000 прагн

М. Ф. Гамалея належить до прекрасної плеяди російських учених — І. І. Мечникова, Л. С. Ценковського, Я. Ю. Бардаха, Д. К. Заболотного, Л. А. Тарасевича та інших, — хто робив перші і важкі кроки в галузі організації і удосконалення щеплення проти сказу, сибірки та інших інфекцій.

Народився Микола Федорович в Одесі. В 1880 р. він закінчив природничий відділ фізико-математичного факультету Новоросійського університету із званням кандидата природничих наук. Виявляючи великий інтерес до медицини, свою спеціальність природознавця він доповнив медичною освітою, закінчивши в 1882 р. Військово-медичну академію в Петербурзі.

Одергавши звання лікаря, М. Ф. Гамалея повертається в Одесу і працює ординатором у відомого лікаря, а потім вченого О. О. Мочутковського.

За досить короткий термін М. Ф. Гамалея зарекомендував себе як самостійний дослідник і в 1884 р. ще молодим лікарем був відряджений Одеским товариством лікарів на кошти з добровільних пожертвувань в Париж, до Л. Пастера, з метою вивчення пастерівського методу щеплень проти сказу.

Гамалея успішно виконав зав-